

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر ادیان و تمدنها
گروه هنر اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش چوب

سمبولیسم و کارکرد رنگ در ارسی های خانه های تاریخی قاجار در دو شهر اصفهان و تبریز

استادان راهنما:

دکتر بهمن نامور مطلق
حمیدرضا فتحی زاده

استاد مشاور:

دکتر احمد صالحی کاخکی

پژوهشگر:

سپیده زمانی

شهریورماه ۱۳۸۹

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه : سمبولیسم و کارکرد رنگ در ارسی های خانه های تاریخی قاجار در
دو شهر اصفهان و تبریز

اساتید راهنما: دکتر بهمن نامور مطلق - حمیدرضا فتحی زاده

اینجانب سپیده زمانی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش چوب دانشکده هنر
ادیان و تمدنهای دانشگاه هنر اصفهان به شماره دانشجویی ۸۶۱۱۵۰۲۱۰۶ گواهی می نمایم که تحقیقات
ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده
مورد تأیید می باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده
است. به علاوه گواهی می نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع
مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه
چارچوب مصوب دانشگاه هنر اصفهان را به طور کامل رعایت کرده ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر ادیان و تمدنها
گروه هنر اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش چوب خانم سپیده زمانی با عنوان:

سمبولیسم و کارکرد رنگ در ارسی های خانه های تاریخی قاجار در دو شهر اصفهان و
تبریز

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجه‌ی کارشناسی
ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره.....درجه ..... به
تصویب نهایی رسید

- ۱- استاد راهنمای اول پایان نامه آقای دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضا
- ۲- استاد راهنمای دوم پایان نامه آقای دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضا
- ۳- استاد مشاور اول پایان نامه آقای دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضا
- ۴- استاد مشاور دوم پایان نامه آقای دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضا
- ۵- استاد داور داخل گروه آقای دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضا
- ۶- استاد داور خارج از گروه آقای دکتر ..... با مرتبه علمی ..... امضا

مهر و امضای مدیر گروه

سپاس بسیار از اساتید بزرگوارم

دکتر بهمن نامور مطلق

حمید فتحی زاده

تقدیم به پدر و مادرم

دو گوهر ارزشمند زندگی ام

چکیده

ارسی به عنوان یکی از اجزای هنر سنتی ایران مجموعه ای است از هنرهای سنتی متنوع که در خانه های تاریخی ایران به ویژه خانه های دوران قاجار حضور رنگینی داشته است. تنوع رنگی در شیشه های به کار رفته در این ارسی ها در خانه های سنتی ایران نشان دهنده ی ارتباط مبانی مشترک این تنوع رنگی با عوامل و مولفه های محیطی موثر در شکل گیری آن می باشد. لذا بررسی این ارتباط مخصوصا از جهت نمادشناسانه مسئله ای بود که نیاز به واکاوی آن احساس می شد. بنابراین در پژوهش حاضر ضمن بررسی رنگ های ارسی های خانه های تاریخی قاجار با رویکرد نمادشناسانه ، به بررسی کارکرد رنگ در ساختار ارسی های مورد مطالعه پرداخته شد که در این زمینه مطالعه ی مولفه های تاثیرگذار در آن عهد نقشی تعیین کننده داشت. ضمن جمع آوری اطلاعات با استفاده از منابع کتابخانه ای ، مطالعات میدانی ، بازدید و مصاحبه ، با تحلیل محتوی کمی و کیفی داده ها به تحقیق در این مورد پرداخته شد. اگرچه ارسی از عهد صفویه به این سو، در تاریخ هنر ایران به شهرت رسیده است، اما از آنجا که این هنر در دوران قاجار به اوج خود رسید و از آن در کنار سایر هنرهای سنتی ایران استفاده ی وسیعی شد، بنابراین بررسی این هنر در این دوره یعنی دوران قاجار، در نظر گرفته شد تا با بررسی خانه های تاریخی این دوران که ارسی در آنها نقش زیادی داشت، یافته های نظری مطرح گردیده مورد ارزیابی قرار گیرد. همچنین گوناگونی موقعیت فرهنگی، جغرافیایی و شرایط آب و هوایی دو شهر اصفهان و تبریز با توجه به گستردگی استفاده از ارسی در خانه های تاریخی این دو شهر در دوران قاجار، دلیل اصلی انتخاب این محدوده ی مکانی جهت بررسی این هنر بود. خانه های مطالعاتی این پژوهش نیز دارای بهترین نمونه ارسی این دو شهر می باشند. با بررسی های انجام یافته سرانجام این نتیجه حاصل شد که علاوه برخاستگاه نمادین رنگ در شیشه های ارسی ها، خاستگاه کارکردی وابسته به مولفه های محیطی همچون عوامل و محدودیت های تولید شیشه های رنگی در زمان و شرایط خاص، مولفه های محیطی – جغرافیایی، مباحث زیبایی شناسانه و غیره نیز در تعامل با یکدیگر تاثیر مهمی در کاربرد این رنگ ها داشته اند.

کلید واژه ها: ارسی ، رنگ ، نماد، پنجره ، قاجار

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول : کلیات	۱
۱-۱- مقدمه	۳
۲-۱- مسئله پژوهش	۴
۳-۱- پرسش های پژوهش	۶
۴-۱- پیشینه پژوهش	۶
۵-۱- فرضیه های پژوهش	۸
۶-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش	۹
۷-۱- اهداف و کاربرد پژوهش	۹
۸-۱- روش پژوهش	۱۰
فصل دوم : رنگ	۱۳
۱-۲- پیشینه رنگ	۱۵
۲-۲- کلیاتی در مورد رنگ در ایران	۱۶
۱-۲-۲- تاریخچه رنگ های سنتی در ایران پیش از اسلام	۱۷
۲-۲-۲- تاریخچه رنگ های سنتی در ایران پس از اسلام	۲۰
۳-۲- رنگ به مثابه نماد	۲۴
۱-۳-۲- نماد رنگ در دین اسلام	۲۵
۲-۳-۲- نماد رنگ در روانشناسی	۲۸

۲۹	.....مختصری از نمادگرایی رنگی در ادبیات ایران
۳۳	.....قرمز
۳۵	.....آبی
۳۷	.....سبز
۳۹	.....زرد
۴۱	.....طلایی
۴۳	..... فصل سوم: ارسی
۴۵	.....۱-۳-ارسی
۴۶	.....۱-۱-تعریف ارسی
۴۸	.....۲-۱-معرفی ارسی از نگاه جهانگردان
۵۰	.....۳-۱-تاریخچه ارسی
۵۰	.....۱-۳-۱-دوره صفویه
۵۱	.....۲-۳-۱-دوره زندیه
۵۱	.....۳-۳-۱-دوره قاجار
۵۳	.....۴-۳-۱-دوره پهلوی و بعد از آن
۵۴	.....۴-۱-ویژگی های ارسی در بنا
۵۴	.....۱-۴-۱-تامین نور فضای درونی
۵۵	.....۲-۴-۱-در معرض دید قرار دادن فضای بیرونی

- ۳-۴-۱-۳- کاهش شدت تابش نور آفتاب و گرما ۵۵
- ۳-۴-۱-۴- ایجاد زیبایی در ساختمان ۵۶
- ۳-۴-۱-۵- حفظ حریم و محرمیت فضای درون ۵۶
- ۳-۴-۱-۶- دور کردن حشرات مزاحم ۵۷
- ۳-۲- شیشه ۵۷
- ۳-۲-۱- پیشینه شیشه ۵۷
- ۳-۱-۲-۱- شیشه گری در ایران پیش از اسلام ۵۹
- ۳-۱-۲-۲- شیشه گری در ایران پس از اسلام ۶۱
- ۳-۳- رنگ در شیشه ۶۳
- ۳-۱- شیشه های رنگی در ارسی ۶۴
- ۳-۴- اجزای تشکیل دهنده ی ارسی ۶۵
- فصل چهارم : معماری خانه های قاجار ۶۷
- ۴-۱- هنر و معماری ایران در دوره قاجار ۶۹
- ۴-۲- خانه های قاجار ۷۰
- ۴-۲-۱- بخش های مختلف خانه های قاجار ۷۲
- ۴-۳- خانه های مورد مطالعه ۷۴
- ۴-۳-۱- خانه حقیقی ۷۴
- ۴-۳-۲- انگورستان ملک ۷۶
- ۴-۳-۳- خانه مشروطه ۷۸

۷۹	..... ۴-۳-۴- خانه سلماسی
۸۱	..... فصل پنجم : نمادها و کارکرد رنگ در ارسی ها با رویکرد تطبیقی- تحلیلی
۸۳	..... ۱-۵- نمادها و کارکرد رنگ در ارسی ها با رویکرد تطبیقی- تحلیلی
۸۴	..... ۲-۵- بینامتنیت
۸۶	..... ۳-۵- بررسی متنی - بیناگفتمانی
۹۲	..... ۴-۵- بررسی بینامتنی
۹۲	..... ۱-۴-۵- بررسی و مقایسه ارسی در خانه های اصفهان و تبریز
۱۰۱	..... ۲-۴-۵- تفاوت های بینامتنی بیناگرافیایی
۱۰۳	..... ۵-۵- نماد رنگ در ارسی خانه ها
۱۰۶	..... نتیجه گیری
۱۱۰	..... منابع و مآخذ

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

بازدید از خانه های تاریخی دوران قاجار، اهمیت ارسی سازی، ناشناخته بودن این هنر و نبود استادان آموزش دیده انگیزه ی مطالعه و پژوهش بر روی این هنر اصیل ایرانی را در من ایجاد کرد. بیشتر خانه های تاریخی دوران قاجار حجم قابل ملاحظه ای از این هنر را در بردارند که البته با دقت در ارسی های هر یک از آنها با تنوع قابل ملاحظه ای در زمینه رنگ در شیشه های رنگی آنها مواجه می شویم. آنچه جای تعجب و تاسف داشت این بود که با وجود داشتن چنین گنجینه ی بزرگی از این هنر سنتی ایرانی هنوز مطالعه ی دقیق و اساسی بر روی آنها صورت نگرفته است و کمبود مجموعه ای مدون در این زمینه برای در اختیار قرار گرفتن علاقمندان، پژوهشگران و دانشجویان امری واضح و آشکار است.

فعالیت های صورت گرفته در زمینه ی هنر ارسی آثاری محدود بود که هیچ کدام خلاء پژوهشی در خصوص این هنر را پر نکرده و تنها به بررسی کلی در مورد ارسی پرداخته شده بود. از این رو برای جبران این کمبود، نیاز به بررسی های دقیق تر در زمینه ی چرایی انتخاب رنگها در شیشه های رنگی آنها بدیهی می نمود.

آنچه در قدم اول قابل توجه می نمود نگاهی کاملا نمادشناسانه بر روی این رنگ ها بود. نظریه ای که رد یا اثبات آنها نیاز به مطالعه و مشاوره در زمینه های مختلفی چون تاریخ هنر و معماری، معماری و تزئینات وابسته به آن، رنگ در معماری سنتی ایران و همچنین مباحث نظری زیباشناسی داشت که با مطالعه در آنها زمینه ی تهیه ی پایان نامه فراهم گردید.

دوره ی قاجار به دلیل دوران اوج این هنر و حجم زیاد آثار در دسترس در این زمینه انتخاب شد. همچنین انتخاب خانه های مطالعاتی از دو شهر اصفهان و تبریز به پیشنهاد جناب آقای دکتر بهمن نامور مطلق و به دلیل مورد توجه بودن این دو

شهر در دوران قاجار، تنوع جغرافیایی و آب و هوایی، تنوع نقوش و رنگ در ارسی ها و دیگر عوامل موثر در نتیجه گیری بهتر این پژوهش بود.

غیر از مسافت زیاد این دو شهر، دشواری های رایج در تهیه ی مجوز از سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و اداره اوقاف اصفهان و تبریز، جهت عکاسی از بنا از دیگر مشکلات عمده ی کار بود. چراکه خانه های مطالعاتی تبریز اکنون به موزه اختصاص یافته اند. لذا امکان عکاسی از کل بنا و گرفتن پلان ها کاری دشوار بود.

۲-۱- مسئله پژوهش

ایران سرزمینی است که در شکل گیری و قوام تاریخ و هویت بشری سهم بسزایی دارد و هنر آن در دوران های مختلف جزو میراث جهانی محسوب می شود. به همین دلیل شناسایی هنر دوران های مختلف در آن نه فقط برای ایرانیان، که برای جهانیان مهم است.

هنر ایران در دوران اسلامی بسترها و نمودهای متفاوتی برای بروز خویش یافته، که شناخت چنین دستاوردهای شگفت انگیزی بسیاری از حوزه های معرفتی را دستخوش دگرگونی خواهد کرد و موجب غنای شاخه های علمی خواهد شد.

دوران قاجار از دوران های مورد توجه هنر اسلامی در ایران به شمار می آید که زمینه ظهور آثار بی نظیری در هنر ایرانی - اسلامی بوده است. با این حال بسیاری از این آثار مورد پژوهش کامل و دقیق قرار نگرفته اند. از این منظر خانه های این دوران و به دنبال آن عناصر به کار برده شده در آن از جمله ارسی ها و شیشه های رنگی مورد استفاده در آنها می باشد که نیاز به واکاوی آنها به ویژه از جهت نمادشناسانه احساس می شود.

برای پاسخ گفتن به این پرسش مهم که معناها چگونه ساخته می شوند و واقعیت چگونه بازنمایی می شود، بایستی تفاوت ها را در نظر گرفت، لذا از آنجا که نمادپردازان، نمادها را به طور مجزا مطالعه نمی کنند، بلکه به بررسی آنها به عنوان بخشی از نظام های نشانه ای می پردازند، پژوهش حاضر سعی دارد تا ضمن بررسی رنگ های استفاده شده در شیشه های ارسی های خانه های تاریخی دوران قاجار از منظر نمادشناسانه، ارتباط آن را به عنوان بخشی از تزئینات معماری اسلامی با مؤلفه های فرهنگی - جغرافیایی مشخص نماید.

از آنجا که یکی از رویکردهای مهم و جدید به هنر، رویکرد تاریخی است که اثر هنری را در ارتباط با زمان معاصرش مورد مطالعه قرار می دهد، این رویکرد مخالف نگرش هایی است که هر یک به طریقی هنر را برتر از تعیین کننده های تاریخی و بینشی می دانند و تاریخ هنر را تکامل درونی سبک یعنی مستقل از عوامل اجتماعی یا تاریخی به شمار می آورند. برعکس اثر هنری به عنوان فرآورده ای اجتماعی به ناچار مهر عقاید، ارزشها و باورهای زمان را با خود همراه دارد. بر طبق نظریه ی همسانی هنر و ایدئولوژی، ایدئولوژی ها در هنر تجلی می یابند. اما این بازتاب ساده و مستقیم نبوده و در نهایت ایدئولوژی در شکل ناب خود در آثار هنری بیان نمی شود، بلکه خود اثر هنری نیز ایدئولوژی را هماهنگ با شرایط و قواعد و قراردادهای تولید هنری معاصرش در قالب زیبایی شناختی بازسازی می کند. از سوی دیگر مسئله ی پیچیدگی ایدئولوژی ها پیش می آید، چراکه تقلیل ایدئولوژی به یک ایدئولوژی حاکم و چیره، کاری تقلیل گرایانه خواهد بود.

بنابراین شرط لازم و نه کافی شناخت اثر هنری، مطالعه ی آن در متن جامعه معاصر اثر می باشد. با توجه به اینکه ایدئولوژی ها و تفکرات بنیادین و کلی جامعه در شکل و محتوای اثر متجلی می گردد، آگاهی از شرایط اجتماعی و جهان بینی های جاری و حاکم دوران، ما را در شناخت بهتر اثر هنری یاری می نماید. به دیگر سخن بافت یا ساختار ارسی های خانه های تاریخی قاجار چه بوده اند و چگونه در این خانه ها نمود می یابند؟ که در اینجا حکومت قاجار، جامعه ی ایرانی، مسائل مادی و اقتصادی، تفکرات و عقاید بنیادین، شرایط تولید، ابزار و کارگاه، دانش روز و ... می باشد.

از آنجا که موضوع ارسی ها موضوع بسیار گسترده ای است که امکان پژوهش تمام آنها در همه ی دوره ها و همه ی شهرها میسر نیست، لذا در اینجا به ناچار می بایستی برش های زمانی و مکانی اعمال گردد. به همین دلیل به دوره ی قاجار که هنوز ارسی های آن برای مطالعه وجود دارند، آن هم فقط در دو شهر اصفهان و تبریز بسنده می شود. همچنین این تحقیق از میان تمامی خانه های موجود در این دو شهر، خانه های مشروطه و سلطنتی در تبریز و خانه های حقیقی و انگورستان ملک در اصفهان، که بهترین و بی نظیرترین نمونه های ارسی های این دوران را دارا هستند به عنوان موضوع مطالعاتی پژوهش انتخاب کرده و مورد بررسی قرار خواهد داد. با این تفصیل تحقیق در قالب تحقیقات بنیادین قرار می گیرد.

۳-۱- پرسش های پژوهش : (اصلی و فرعی)

دستیابی به اهداف این پژوهش با پاسخ به پرسش های زیر میسر می گردد که این پرسش ها عبارتند از :

پرسش اصلی

- خاستگاه نمادین و کارکردی رنگ شیشه های رنگی ارسی های دوران قاجار چیست ؟ و آیا این نمادپردازی ارتباطی با مؤلفه های محیطی دارد؟

پرسش های فرعی

- مبانی نمادین رنگ ها در ارسی ها کدامند ؟
- انواع کارکردهای رنگ در شیشه ی ارسی های دوران قاجار کدامند ؟
- آیا شیشه های رنگی ارسی های دوران قاجار در تعامل با دو کارکرد نمادین و کاربردی اند؟
- آیا نمادهای رنگی یاد شده با توجه به فرهنگ و جغرافیای طبیعی تغییر می کنند ؟
- نماد رنگ ها و رنگ های نمادین در این راستا کدامند ؟
- نقش ترکیب بندی رنگ ها در کارکرد کلان رنگ ها چیست ؟

۴-۱- پیشینه پژوهش

از آنجا که غنا و پیشرفت هنر ایرانی به وجود منابع موجود در زمینه های مختلف بستگی دارد، می توان گفت تهیه پروژه هایی در زمینه رنگ از منظر نمادشناسی با توجه به عناصر تزئینی در معماری ایرانی همچون ارسی ها می تواند متضمن ادامه حیات هنر ایرانی باشد. اما لازمه بهره گیری مفید از این منابع عظیم، مطالعه دقیق و شناخت هرچه بهتر تمامی ابعاد و قابلیت های موجود در آنها می باشد. یکی از حوزه های مفید برای این نوع مطالعه شاخه تزئینات معماری است.

مطالعاتی که تا کنون در زمینه رنگ در تزئینات معماری انجام شده کم نیست اما نه تنها پرداخت به این حوزه از منظر نمادشناسانه نبوده بلکه نکته قابل توجه آنکه عمده مطالعات موجود بر روی رنگ های تزئینات معماری مربوط به تزئیناتی غیر از پنجره های ارسی و شیشه های رنگی به کار رفته در آنها می باشد.

تحقیقات کتابخانه ای در رابطه با هنر و معماری از اواخر دوره صفوی و قاجار، تزئینات معماری و همچنین خانه های مورد مطالعه (خانه حقیقی و انگورستان ملک در اصفهان و خانه مشروطه و سلماسی در تبریز) پس از بررسی کتب، نشریات و پایان نامه های دانشجویی نتایج زیر را در رابطه با پیشینه موضوع تحقیق حاضر به دست می دهد.

خوشبختانه در زمینه نقشمایه های ایرانی کتب مفیدی توسط استادان رشته های مختلف به چاپ رسیده است. از جمله آنها می توان به آثار محمود ماهر نقش در زمینه تنوع و اصول طرح های گره و کاشیکاری در تزئینات معماری، اردشیر مجرد تاکستانی در زمینه نقشمایه های فرش ، گل و مرغ، تذهیب و نگارگری ، محمدرضا ریاضی در زمینه نقوش صنایع دستی ، عبدالله قوچانی در زمینه معرفی بناهای تاریخی و کتیبه خوانی اشاره کرد. ولی در زمینه رنگ تنها چند پایان نامه توسط دانشجویان دانشکده های هنر ارائه شده که هر کدام منابع مفیدی برای استفاده و راهنمایی دانشجویان، پژوهشگران و هنرمندان می باشد. از آن جمله می توان به پژوهش خانم مهدیه شهابی مقدم دانشجوی دانشگاه هنر به راهنمایی محمد کاظم حسونند با عنوان « جایگاه رنگ در هنر و فرهنگ ایران با تاکید بر دوره اسلامی (مطالعه موردی شاهنامه بایسنقری) » اشاره کرد. همچنین پژوهشی دیگر از خانم مریم نگارشی با عنوان « مطالعه کاربرد رنگ در هنرهای سنتی ایران » به راهنمایی محمد کاظم حسونند از دانشگاه تربیت مدرس ارائه شده است. پایان نامه خانم عصمت حیدری با عنوان « نقش رنگ در تزئینات معماری اسلامی از سلجوقی تا اواسط صفوی » به راهنمایی مهناز شایسته فر از دانشگاه تربیت مدرس نیز در این مورد قابل ذکر است.

اما باید اذعان داشت در زمینه نمادشناسی و سمبولیسم رنگ هیچ پایان نامه ای در مرکز پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران موجود نیست. تنها پایان نامه خانم زهرا سجادیان با عنوان « نمادگرایی رنگ و کاربرد آن در تولیدات گرافیکی » به راهنمایی دکتر آیت اللهی از دانشگاه تربیت مدرس در این بحث قابل توجه است که البته در این پایان نامه موضوع نمادشناسی رنگ در هیچ هنری از ایران به طور تخصصی بررسی نشده و تنها رنگ را به مثابه نماد در نظر گرفته و توضیحاتی داده شده است.

در ارتباط با بحث ارسی های خانه های تاریخی پایان نامه خانم آوا سرجوئی دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه الزهراء با راهنمایی مهرانگیز مظاهری و ایراندخت محمص و با عنوان « شیشه های منقوش (ویترای ، نقاشی پشت شیشه ، ارسی) » قابل ذکر است که در آن نیز نه تنها به بحث رنگ در ارسی ها اشاره نشده بلکه به طور کاملا مختصر در مورد این عنصر تزئینی در معماری ایرانی سخن به میان رفته است.

در مقاله ای با عنوان « ارسی در معماری سنتی ایران » نوشته آسیه شفیق پور که در نشریه فصلنامه هنر شماره ۶۸ منتشر شده نیز تنها به بررسی اجمالی در زمینه ارسی پرداخته شده و هیچ تحلیلی از رنگ های بکار رفته در آنها ارائه نداده است.

کتاب « ارسی، پنجره های رو به نور » از مهدی امرائی و با مقدمه دکتر زهرا رهنورد تنها کتاب نوشته شده در زمینه هنر ارسی می باشد که البته در آن درباره این هنر توضیحات مفیدی ارائه شده ولی جای خالی بحث رنگ های به کار رفته در ارسی (که رنگهای محدودی نیز هستند) در آن کاملاً احساس می شود.

مطالعات انجام شده پیرامون خانه های تاریخی مورد مطالعه بیشتر بررسی های کلی پیرامون معماری بنا به لحاظ سبک شناسی بوده و در خصوص تزئینات بنا نیز بیشتر به تکنیک های مورد استفاده در بنا جهت مرمت آنها اشاره شده و به طور تخصصی در رابطه با ارسی های این خانه ها تحقیقی صورت نگرفته . از آن جمله پایان نامه « بررسی روزنه های گره چینی با شیشه رنگی در دوره قاجار و مرمت کتیبه ارسی ، گره چینی با شیشه رنگی در خانه حقیقی » از آقای حمید مظاهری دانشجوی کارشناسی دانشگاه هنر اصفهان می باشد.

با وجود ارزش بالای ارسی به عنوان یکی از تزئینات معماری ایرانی هیچ مطلب یا نکته قابل توجهی درباره این در پنجره های زیبا مخصوصاً از منظر نمادشناسی رنگ های به کار رفته در آنها چه در سازمان میراث فرهنگی و چه در مرکز صنایع دستی کشور موجود نمی باشد. به همین جهت ضروری است تا در شناخت هرچه بیشتر این عنصر تزئینی در معماری ایرانی با توجه به پشتوانه غنی آن در هنر ایرانی توجه بیشتری شده و به طور جدی تری به مطالعه و پژوهش در زمینه رنگمایه ها و سمبولیسم رنگی در آنها پرداخته شود.

با توجه به روند رو به فرسایش این هنر تزئینی در بناهای ایرانی تهیه چنین منبعی برای جامعه هنری کشور به نظر مفید و لازم می آید.

۱-۵- فرضیه های پژوهش

برای پاسخ به پرسش های ویژه ی تحقیق فرضیه های تحقیق در قالب سه فرضیه ی زیر مطرح می گردد :